

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені
Михайла Драгоманова
Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
Кафедра богослов'я та релігієзнавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Правове регулювання діяльності релігійних організацій»

I. Основна мета дисципліни

Викладання навчальної дисципліни «Правове регулювання діяльності релігійних організацій» є сформуванню у студентів знання про засади правового регулювання діяльності релігійних організацій, специфіку правового забезпечення й захисту права людини на свободу совісті та віросповідання.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Правове регулювання діяльності релігійних організацій» є повідомлення студентам цілісної систематизованої сукупності знань про основні тенденції й напрямки розвитку міжнародного та національного законодавства у сфері свободи совісті та віросповідання, вироблення навиків аналізу нормативно-правових актів, виявлення їх недоліків та прогалин.

II. Місце навчальної дисципліни в програмі підготовки фахівців

Для усіх спеціальностей. ВИБІРКОВА ЧАСТИНА . ВВ1 Вибір дисциплін з переліку
ВВ1.1. ОК загальної підготовки

III. Програмні результати навчання

- знати теоретико-методологічні особливості.
- аналізувати міжнародні та національні нормативно-правові акти.
- розуміння основних тенденцій міжнародного та національного законодавства щодо забезпечення права людини на свободу совісті і віросповідання.
- відслідковувати причинно-наслідкові зв'язки між світовими та національними релігійними процесами і змінами у них.
- розуміти основні тенденції розвитку державно-конфесійних відносин.
- аналізувати, узагальнювати і робити обґрунтовані висновки щодо доцільності законодавчих змін для удосконалення захисту прав людини на свободу совісті і віросповідання.

**IV. Короткий зміст
вибіркової дисципліни**

Змістовий модуль 1. Загальні засади забезпечення права людини на свободу совісті та віросповідання

- **Тема 1.** Міжнародні норми і стандарти ООН у сфері забезпечення прав на свободу совісті та віросповідання
- **Тема 2.** Міжнародні норми і стандарти ОБСЄ та Ради Європи у сфері забезпечення прав на свободу совісті та віросповідання
- **Тема 3.** Правове забезпечення державно-церковних відносин у країнах Європи
- **Тема 4.** Конституційно-правові засади забезпечення права на свободу совісті і віросповідання в Україні та стан дотримання відповідних прав

Змістовий модуль 2. Нормативно-правове забезпечення діяльності релігійних організацій в Україні

- **Тема 1.** Правові засади діяльності релігійних організацій
- **Тема 2.** Майновий стан релігійних організацій
- **Тема 3.** Права релігійних організацій та громадян, пов'язані зі свободою віросповідання
- **Тема 4.** Трудова діяльність у релігійних організаціях та на їх підприємствах

**V. Назва кафедри та
викладацький склад, який буде
забезпечувати викладання
дисципліни**

Кафедра богослов'я та релігієзнавства, Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики (гуманітарний корпус, кабінет 3-7,) +38(044)486-05-99

Василенко Вікторія Станіславівна, старший викладач кафедри
v.s.vasylenko@udu.edu.ua

**VI. Обсяг навчального
навантаження та терміни
викладання дисципліни**

На вивчення дисципліни відводиться 90 годин (3 кредити ЄКТС), з яких денна форма навчання: лекційних – 16 год., семінарських – 18 год., самостійної роботи – 56 год., заочна форма навчання: лекційних – 8 год., семінарських – 4 год., самостійної роботи – 78 год.

**VII. Політика вибіркової
дисципліни**

Політика навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності та визначається системою вимог, які ставляться до здобувачів вищої освіти в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова.

**VIII. Основні інформаційні
джерела для вивчення
дисципліни**

1. Актуальні питання соціально значущої діяльності церков і релігійних організацій в Україні : зб. наук. і богослов. праць / Держ. комітет України у справах релігії [та ін.] ; [голов. ред.: Бондаренко В. Д., Колодний А. М.]. – К. : [б. в.], 2004. – 237 с.
2. Збірник нормативно-правових актів щодо свободи совісті та діяльності релігійних організацій : довідковий посібник / уряд. В. М. Петрик, В. В. Остроухов ; Європейський ун-т. – К. : Видавництво Європейського ун-ту, 2002. – 145 с.

3. Висновок № 190 (1995) Парламентської Асамблеї Ради Європи щодо заявки України на вступ до Ради Європи : Міжнародний документ від 26.09.1995 р. № 190(1995) // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_590
4. Далекорей М І. Соціально-економічна діяльність релігійних організацій та їх фінансове забезпечення (на прикладі УПЦ) : монографія / М. І. Далекорей, Р. О. Мадяр. – Ужгород : Аутдор-Шарк, 2015. – 225 с.
5. Державно-конфесійні відносини в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку / За ред. В. Д. Бондаренка та І. М. Мищака. – К. : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – 518 с.
6. Декларація прав дитини : Міжнародний документ, Резолюція від 20.11.1959 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_384
7. Декларація принципів толерантності : Міжнародний документ від 16.11.1995 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_503
8. Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігії чи переконань : Міжнародний документ від 25.11.1981 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_284
9. Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин : Міжнародний документ від 18.12.1992 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_318
10. Дискримінація на основі релігії і переконань та її вплив на здійснення економічних, соціальних і культурних прав : Резолюція Ради з прав людини ООН від 20 березня 2009 р. // Інститут релігійної свободи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=290&catid=47&Itemid=74&lang=uk
11. Європейські пенітенціарні правила : Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць. Прийнято Комітетом Міністрів 11 січня 2006 року на 952-й зустрічі заступників міністрів // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_032
12. Загальна декларація прав людини: Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/995_015
13. Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва в Європі : Міжнародний документ від 01.08.1975 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_055
14. Звіт про діяльність Європейської Комісії за демократію через право (Венеціанської Комісії) у 2008 році (витяг щодо питання про богохульство) // Інститут релігійної свободи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=304%3A1&catid=43%3Aeu&Itemid=70&lang=uk
15. Конвенція ООН про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти : Міжнародний документ від 14 грудня 1960 року // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_174
16. Конвенція про права дитини : Міжнародний документ від 20.11.1989 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_021

17. Концепція державно-конфесійних відносин як інструмент забезпечення соціального консенсусу. Аналітична записка // Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1425/>
18. Кривенко Ю. В. Цивільно-правовий статус релігійних організацій.: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Кривенко Юлія Василівна ; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2007. – 194 арк.
19. Малишко В. М. Конституційне право людини на свободу світогляду і віросповідання : дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Малишко Володимир Миколайович ; НАН України, Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. – К., 2005. – 205 арк.
20. Миронович Д. В. Головні тенденції та специфіка розвитку новітніх релігійних організацій в Україні (на прикладі неопротестантських груп) : дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.04 / Миронович Дмитро Валерійович ; Донец. держ. ун-т упр. – Донецьк, 2009. – 167 арк.
21. Мищак І. М. Еволюція законодавчого забезпечення прав на свободу совісті та віросповідання в Україні у відповідності до міжнародних стандартів / І. М. Мищак // Практична філософія. – 2015. – № 2 (56). – С. 135 – 140.
22. Мищак І. М. Законодавче забезпечення реалізації права людини на свободу совісті та віросповідання в Україні / Іван Мищак // Державно-конфесійні відносини в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку / За ред. В. Д. Бондаренка та І. М. Мищака. – К. : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – С. 158 – 167.
23. Мищак І. М. Нормативно-правове регулювання відновлення майнових прав релігійних громад в Україні / І. М. Мищак // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2012. – № 3. – С. 46 – 51.
24. Мищак С. Я. Надання пільг віруючим та релігійним громадам в Україні відповідно до чинного законодавства / Світлана Мищак // Державно-конфесійні відносини в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку / За ред. В. Д. Бондаренка та І. М. Мищака. – К. : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – С. 168 – 176.
25. Міжнародна конвенція про захист прав всіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей : Міжнародний документ від 18.12.1990 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_203
26. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : Міжнародний документ від 16.12.1966 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043
27. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права : Міжнародний документ від 16.12.1966 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_042
28. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями : Міжнародний документ від 30.08.1955 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_212
29. Палінчак М. Взаємини держави і церкви: польський досвід [Електронний ресурс] / Микола Палінчак. – Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/790>
30. Петрик В. Порівняльний аналіз європейського досвіду державно-церковних відносин з новітніми та традиційними релігіями // Релігія в Україні [Електронний ресурс] / Валентин Петрик. – Режим доступу: <http://www.religion.in.ua/main/analitica/1008-yevropejskij-dosvid-vidnosin-derzhavi-i-novitnix.html>

31. Підсумковий документ Віденської зустрічі держав-учасниць Наради з безпеки і співробітництва в Європі : Міжнародний документ від 15.01.1989 р. (витяг) // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_081
32. Правила Організації Об'єднаних Націй щодо захисту неповнолітніх, позбавлених волі : Міжнародний документ від 14.12.1990 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_205
33. Практичне релігієзнавство [Текст] : кол. моногр. / [М. Бабій та ін.] ; за ред. проф. А. Колодного і Л. Филипович ; Нац. акад. наук України, Від-ня релігієзнавства Ін-ту філос. ім. Г. С. Сковороди. – К. : Українська конфедерація журналістів : Українська асоціація релігієзнавців, 2012. – 314 с.
34. Пристінський Іоанн (свящ.). Адміністративно-правовий статус релігійних організацій / Священик Іоанн Пристінський. – Сімф. : ДІАЙПІ, 2010. – 191 с.
35. Про альтернативну (невійськову) службу : Закон України від 12.12.1991 року № 1975-ХІІ // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1975-12>
36. Про виконання обов'язків та зобов'язань Україною : Резолюція 1466 (2005) Парламентської Асамблеї Ради Європи від 05.10.2005 р. № 1466(2005) // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_611
37. Про затвердження Порядку укладення охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2001 р. № 1768 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1768-2001-п>
38. Про затвердження Типового договору про безоплатне користування релігійною організацією культовими будівлями та іншим майном, що є державною власністю : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 жовтня 2003 р. № 1699 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1699-2003-%D0%BF>
39. Про заходи щодо повернення релігійним організаціям культового майна : Указ Президента України від 04.03.1992 р. № 125 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/125/92>
40. Про надання пільг релігійним організаціям : Указ Президента України від 22 червня 1994 р. № 322/94 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/322/94>
41. Про незаконну діяльність сект : Рекомендація ПАРС 1412 (1999) від 22.06.1999 р. // Свобода релігії та віросповідання в Україні в контексті дотримання міжнародних стандартів з прав людини та основних свобод / за ред. В. Яворського. – Харків : Фоліо, 2005. – С. 71 – 73.
42. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 08.06.2000 р. № 1805-ІІІ // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/page2>
43. Про повернення релігійним організаціям культового майна: Розпорядження Президента України 22 червня 1994 р. № 53/94-рп // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/53/94-%D1%80%D0%BF>

44. Про релігійну терпимість у демократичному суспільстві : Рекомендації Парламентської асамблеї Ради Європи № 1202 (1993) // Офіс Ради Європи в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.coe.kiev.ua/docs/pace/rec1202\(93\).htm](http://www.coe.kiev.ua/docs/pace/rec1202(93).htm)
45. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23.04.1991 № 987-ХІІ [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/987-12>
46. Про умови передачі культових будівель – визначних пам'яток архітектури релігійним організаціям : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2002 р. № 137 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/137-2002-п>
47. Рамкова конвенція про захист національних меншин : Міжнародний документ від 01.02.1995 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_055
48. Релігійний аспект міжкультурного діалогу : Рекомендація 1962 (2011) Парламентської асамблеї Ради Європи // Інститут релігійної свободи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=934%3A1&catid=43%3Aeu&Itemid=70&lang=uk
49. Релігія і демократія : Рекомендація ПАРЄ № 1396 (1999) // Національна безпека і оборона. – 2013. – № 1. – С. 65 – 66.
50. Релігія та зміни в Центральній і Східній Європі : Рекомендація Парламентської Асамблеї Ради Європи № 1556 (2002) // Національна безпека і оборона. – 2013. – № 1. – С. 66 – 67.
51. Свобода релігії та віросповідання в Україні в контексті дотримання міжнародних стандартів з прав людини та основних свобод / За ред. Володимира Яворського / Українська Гельсінська спілка з прав людини ; МГО Центр правових та політичних досліджень «СІМ». Худож.-оформ. Б. Захаров. – Х. : Фоліо, 2005. – 92 с.
52. Степовик Д. Релігії, культури і секти світу : посібник з релігієзнавства і сектознавства / Д. Степовик ; Івано-Франківська теологічна академія. – 4. вид., випр. – Івано-Франківськ : [б. в.], 2002. – 236 с.
53. Судові перспективи повернення споруд і майна культового призначення релігійним організаціям [Електронний ресурс] М. Васін. – Режим доступу: http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=908:1&catid=37:art&Itemid=64
54. Фучеджі В. Д. Правове становище релігійних організацій як суб'єктів цивільного права : монографія / В. Д. Фучеджі. – О. : ОЮІ НУВС, 2008. – 131 с.
55. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання прав і свобод людини і громадянина в Україні «Права людини 2015» / Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. – К., 2016. – 538 с. – С. 157 – 161 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/presentations/&page=3>
56. Ятченко Є. О. Речові права релігійних організацій на майно культового призначення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ятченко Євген Олександрович ; Акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва. – К., 2010. – 218 арк.

IX. Система оцінювання

Поточний контроль: оцінювання на семінарських заняттях та практичних заняттях, виконання індивідуальних занять.

Підсумковий контроль: залік за результатами поточного контролю.